

Насакіна С. В.

Одеський державний аграрний університет

Маєв А. П.

Одеський державний аграрний університет

ТЕРМІНИ-СЛОВОСПОЛУЧЕННЯ У ФАХОВИХ ТЕКСТАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПАРЛАМЕНТУ НА ЗАНЯТТЯХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В АГРАРНИХ ВНЗ

В аспекті регіональної специфіки та євроінтеграційних процесів важливість підготовки фахівців для аграрного сектору в Південному регіоні зумовлена тим, що виникає необхідність у фахівцях, які можуть співпрацювати в багатонаціональних колективах, брати участь у різноманітних заходах державного та європейського рівнів. Нині аграрний сегмент української економіки розвивається дуже стрімко, а ринок праці потребує все більшої кількості кадрів із високим рівнем знань англійської мови. З огляду на це, великого значення набуває підготовка здобувачів аграрних вищих навчальних закладів, які вільно володіють державною та іноземними мовами, а також знають сучасну термінологію. У статті проаналізовано особливості вживання термінів в англійській мові. Зокрема, увагу зосереджено на вивченні функціонування термінів у матеріалах комітету із сільського господарства та розвитку сільських районів (Committee on agriculture and Rural development) Європейського парламенту. Автори досліджують найбільш продуктивні способи опанування професійної термінологічної лексики, розглядають особливості використання автентичних текстів із матеріалів комітету із сільського господарства та розвитку сільських районів (Committee on agriculture and Rural development) Європейського парламенту. Наголошено, що робота зі спеціалізованою літературою має здійснюватися на заняттях англійської мови у немовних вищих навчальних закладах. Як наслідок, засвідчено системний характер функціонування термінів у документах Європейського парламенту, визначено термінологічну лексику як складник фахових текстів Європейського парламенту. Серед лексичних особливостей виокремлено використання термінології за словотворчими типами (конверсія, семантичне розширення, запозичення, афіксація, словоскладання, скорочення та абревіація), а також за структурою (однокомпонентні: прості, похідні, складні і складно-похідні; терміни-словосполучення: двокомпонентні та багатоконпонентні).

Ключові слова: термін, термінологія, англійська мова, фахова мова ЄС, європейська інтеграція, Європейський парламент.

Постановка проблеми. Євроінтеграційні процеси, які відбуваються в зовнішній політиці сучасної України, знаходять своє відображення у термінології. Вивчення процесу термінотворення, з огляду на ці процеси, зумовлюють комплексне дослідження фахової лексики текстів Європейського парламенту. Англійська аграрна термінологія, яку вживають у документах Європейського парламенту, пов'язана з професійною сферою діяльності фахівця аграрного сектору економіки, однак ще є недостатньо дослідженою, що засвідчує потребу чіткої класифікації на семантичному та структурному рівні. Крім того, для скорішої інтеграції фахівців аграрного сектора України до професійної та наукової спільноти Європейського

Союзу важливим є знання термінології Європейського парламенту.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У вітчизняній і закордонній науці накопичено величезний матеріал, присвячений вивченню термінів, які є головними елементами галузевих термінологій. Значний теоретичний та практичний внесок у дослідження термінології зробили такі вчені: А. Л. Гідора [3], О. М. Івашишин [6], Т. Р. Кияк [10], С. М. Кушнерук [12], Л. Т. Миклаш [13], Г. В. Наконечна [14], В. І. Романченко [18], М. Я. Саламаха [19], Г. В. Чорновол [22], J. Kast-Aigner [23], W. Lejczyk [24] та ін. Та попри наявність низки розвідок у цій галузі мовознавства, нині відсутнє комплексне дослідження терміноло-

гії фахових текстів аграрного напрямку Європейського парламенту на матеріалі англійської мови.

Мета дослідження – визначити функціонування термінологічної лексики Комітету із сільського господарства та розвитку сільських районів Європейського Парламенту, дослідити структурні типи термінів. Матеріал дослідження становлять фахові тексти комітету із сільського господарства та розвитку сільських районів (Committee on agriculture and Rural development) Європейського парламенту за 2021–2022 роки. Методом суцільної вибірки ми зібрали 500 аграрних термінів-словосполучень англійською мовою. Використання таких методів, як аналіз, синтез, індукція і дедукція, узагальнення й інтерпретація результатів, метод суцільної вибірки, описовий метод, сприяли проведенню дослідження.

Виклад основного матеріалу. Становлення термінології починається у 20–30-х роках ХХ століття, а в середині ХХ століття міжнародна організація ЮНЕСКО запропонувала створити Міжнародне термінологічне бюро. У Словнику української ономастичної термінології поняття **термінологія** визначено як систему слів і словосполучень, що позначають коло понять спеціальної сфери спілкування в науці, техніці, виробництві та ін. [2, с. 172]. У мовознавстві **термін** визначають як слово чи словосполучення, що виражає спеціальне поняття певної галузі діяльності, наукової дисципліни, мистецтва, суспільного життя тощо [7, с. 217], загальна назва, слово або словосполучення спеціальної (наукової, технічної і т.д.) мови, безпосередньо співвіднесена з науковим поняттям, яке слугує для її точного (в ідеалі) вираження, функція терміна сигніфікативно-номінативно-дефінітивна [2, с. 171]. Дослідники зазначають, що терміни виражають «поняття наукової обробленості і властиві лише конкретній галузі науки або техніки» [11, с. 44] та вважають, що функція терміна сигніфікативно-номінативно-дефінітивна [2, с. 171]. Номінативна функція становить назву предмета (номінацію), а також виокремлення з низки однотипних (диференціація) і позначення як єдиного у своєму роді. Ключовими ознаками термінів є точність, інформативність.

Різні лінгвістичні школи й напрями торкалися у своїх дослідженнях проблем **термінології**, досліджено різні терміносистеми. Однак, на думку дослідників, вивчали переважно терміни, узяті зі словників, енциклопедій, глосаріїв, лексиконів [16, с. 6]. На нашу думку, зважаючи на процес інтеграції України до Європейського Союзу,

необхідно вивчати різні терміносистеми саме Європейського Союзу. Дослідники зазначають, що основні функції в управлінні аграрним сектором економіки Європейський парламент здійснює за допомогою постійних комітетів, а саме комітету із сільського господарства та розвитку сільських районів та комітету з рибного господарства [17, с. 64], тому матеріалом нашого дослідження слугували фахові тексти Комітету із сільського господарства та розвитку сільських районів. Слід зазначити, що аграрна термінологія не є відокремленою терміносистемою, а перетинається з економічною, зоологічною, хімічною терміносистемами, тому вона містить велику кількість термінів, запозичених звідти.

У мовознавстві є велика кількість класифікацій термінів, серед яких визначимо такі: 1) структурна [5, с. 98–102], 2) лексико-семантична [20]. Згідно зі стандартами України за структурою виокремлюють такі типи термінів: 1) прості, які мають тільки корінь; 2) складні, які складаються з двох або декількох основ чи слів; 3) терміни-словосполучки; 4) терміни-символослова [4]. А. С. Д'яков виокремлює такі типи термінів: 1) терміни-кореневі слова; 2) терміни, утворені афіксальним способом; 3) терміни – складні слова; 4) терміни-словосполучення; 5) терміни-аббревіатури; 6) номенклатура [5, с. 13–14]. Зазначимо, що в науковій літературі терміни-словосполучення називають також термінами-словосполучками та терміносполучками. Домінуючим структурним типом у досліджуваному матеріалі є терміни-словосполучення.

Терміни-словосполучення за своєю структурою поділяють на: 1) двокомпонентні (Adj.+N., N.+N.), наприклад: *food security* – *продовольча безпека*, *fossil fuels* – *викопне паливо*; 2) трикомпонентні (Adj.+N+N, Adj.+ Adj.+N), наприклад: *Eurostat energy balance* – *енергобаланс Євростату*, *Climate Target Plan* – *кліматичний цільовий план*, *Sustainable Carbon Cycles* – *сталі вуглецеві цикли*, *renewables go-to area* – *сфера відновлених джерел енергії*, *renewable energy projects* – *проекти з відновлюваної енергетики*; 3) багатоконпонентні (Adj.+N+N+...), (N+...)+N+Prep.+N), наприклад: *CO2 emission reduction potential* – *потенціал скорочень викидів CO2*, *transport infrastructure areasparking areas* – *транспортна інфраструктура припаркувальних зон*.

Побутує точка зору, що в англійській мові двокомпонентні терміни-словосполучення, як правило, складаються з іменників та прикметників (Adj.+N.) [21, с. 65], наприклад: *biogenic methane*–

біогенний метан, *socio-economic development* – соціально-економічний розвиток. Висловлюють думку, що на основі підрядного зв'язку один зі складників терміна-словосполучення є стрижневим (головним) компонентом, а друге – залежним (підрядним) [13, с. 146], наприклад: *preferential treatment* – пільговий режим.

У досліджуваному матеріалі виокремимо такі структурні моделі термінів-словосполучень: 1) (Adj.+N.): *Regional Development* – регіональний розвиток; *domestic production* – власне виробництво; *Green Lane* – Зелена полоса руху; *labour pool* – резерв робочої сили; *Renewable Energy* – відновлювана енергія; *solar irradiance* – сонячне випромінювання, *biogenic methane* – біогенний метан; 2) (N.+N.): *Climate Change* – зміна клімату; *Soil Strategy* – Стратегія ґрунту; 3) (Adj.+Adj.+N.): *Regional economic accounts* – регіональні економічні рахунки, *general European interest* – загальний європейський інтерес; *Veterinary Medicinal Packages* – Пакет ветеринарних медичних препаратів; 4) (Adj.+N+N+...): *European Food Security Crisis* – Європейська криза продовольчої безпеки; *Agricultural Market Information System* – Інформаційна система сільськогосподарського ринку; *International Food Security Crisis* – міжнародна криза продовольчої безпеки; 5) (N+N+N): *Market Stability Reserve* – запас ринкової стабільності; *Farm to Fork Strategy* – Стратегія від ферми до столу, *World Trade Organisation* – Світова організація торгівлі; 6) (N+(...)+N+Prep.+N): *Farm Sustainability Tool for Nutrients* – Сільськогосподарський інструмент сталого розвитку для поживних речовин.

Висновки і пропозиції. Сучасна людина, що живе в час «Інформаційної Епохи» [9, с. 255] щодня наповнюється на величезну кількість

інформації, серед якої особливе місце посідають різнопланові тексти: професійні, наукові, політичні. Щораз більший потік інформації, процеси інтеграції та глобалізації впливають на виникнення нових термінів. Вивчення термінів у фахових текстах Європейського парламенту становить великий інтерес, крім того, є актуальним у зв'язку з прагненням України стати членом Європейського Союзу. Нині в українському мовознавстві накопичений великий досвід дослідження термінів. Та попри значний обсяг наукових розвідок як зарубіжних, так і вітчизняних учених, ще є матеріал, що вимагає дослідження, до якого належать терміни аграрного сегменту економіки Європейського парламенту. Аграрні терміни, як організована підсистема, займають певне місце в лексичній системі англійської мови: їм властиві специфічні ознаки, зокрема здатність бути маркером глобалізаційних та інтеграційних процесів. Саме тому необхідно ознайомлювати здобувачів вищої освіти з термінами-словосполученнями у фаховій мові Європейського парламенту на заняттях з англійської мови.

Отже, можна виокремити певні результати нашого дослідження. Так, розглянуто структурні моделі термінів-словосполучень, які вживають у фахових документах комітету із сільського господарства та розвитку сільських районів (Committee on agriculture and Rural development) Європейського Парламенту, а саме: 1) (Adj.+N) – 173; 2) (N.+N) – 149; 3) (Adj.+Adj+N) – 61; 4) (Adj.+N+N+...) – 41; 5) (N+N+N) – 39; 6) (N+N+...)+Prep+N) – 37.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з аналізом аграрних термінів-аббревіатур у фахових текстах Комітету із сільського господарства та розвитку сільських районів Європейського парламенту.

Список літератури:

1. Борщовецька В. Особливості англійських економічних термінів у процесі професійного спілкування. Матеріали Міжнародн. наук.-практ. конф. (Львів, 1–2 червня 2007 р.). Львів, 2007. Ч. 1. С. 240–241.
2. Бучко Д, Ткачова Н. Словник української ономастичної термінології. Харків : Ранок-НТ, 2012. 256 с.
3. Гідора А. Л. Терміносистеми правових актів ЄС (на матеріалі англійської, німецької, французької та української мов) : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.15. Київ, 2017. 265 с.
4. ДСТУ 3966:2009. Засади і правила розроблення стандартів на терміни та визначення понять (ISO 704:2000, NEQ). Вид. офіц. Київ : Держспоживстандарт України, 2010. 34 с.
5. Д'яков А. С., Кияк Т. Р., Куделько З. Б. Основи термінотворення: семантичний та соціолінгвістичний аспекти. Київ : КМ Academia, 2000. 218 с.
6. Іващишин О. М. Англійські термінологічні словосполучення у текстах з проблем техногенного впливу на довкілля : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Львів, 2007. 263 с.
7. Карпенко Ю. О. Вступ до мовознавства : підручник для студентів вищих навчальних закладів. Київ : Академія, 2006. 336 с.
8. Касяненко Д. С. Особливості перекладу та лексичної гармонізації законодавчих актів ЄС в контексті євроінтеграції України : дис. ... канд. філол. 10.02.16. Одеса, 2011. 257 с.
9. Квіт С. Масові комунікації. Київ : Києво-Могилянська академія, 2008. 206 с.
10. Кияк Т. Р. Вузькогалузеві терміни як основа формування та квазіреферування фахових текстів. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія «Проблеми української термінології». Львів : Нац. ун-т «Львівська політехніка», 2008. № 620. С. 3–5.
11. Корольова Т. М., Позняк К. С. Особливості перекладу англійської науково-технічної літератури на українську мову. *Науковий вісник Південноукраїнського державного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського : Лінгвістичні науки*. Одеса, 2009. Вип. № 8. С. 39–49.
12. Кушнерук С. М. Тематична класифікація англійської екомаркетингової терміносистеми. *Актуальні проблеми розвитку природничих та гуманітарних наук : Збірник матеріалів II Міжнар. наук.практ. конф. / відп. ред. доц. Н. В. Коленда*. Луцьк, 2017. С. 367–368.
13. Миклаш Л.Т. Структурно-семантичні параметри англійської терміносистеми лісового господарства : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Львів, 2018. 279 с.
14. Наконечна Г. Термінологізація і детермінологізація: ступінь опрацювання й вектори розвитку. Теорія терміна: конкретизація лексико-семантичних парадигм: монографія / Куньч З. Й., Наконечна Г. В., Микитюк О. Р., Булик-Верхола С. З., Теглівець Ю. В. Львів : Галицька Видавнича Спілка, 2018. 180 с.
15. Нежива О. М. Специфіка економічної термінології в англійській мові. *Вчені записки Таврійського національного університету ім. В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*. 2022. Том 33 (72). № 1, Ч. 1. С. 72–77.
16. Петренко О. В. Структурно-семантичні особливості німецькомовних термінів у галузі робототехніки : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Запоріжжя, 2019. 22 с.
17. Попович Л.В. Функції Європейського парламенту як інституту управління аграрним сектором економіки ЄС. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2015. Вип. 30. Том 2. С. 61–64.
18. Романченко В. І. Лінгвістичні аспекти становлення терміносистеми правових документів Європейського Союзу (на матеріалі німецької та шведської мов) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Київ, 2013. 16 с.
19. Саламаха М. Я. Англійська терміносистема охорони довкілля структура, семантика, прагматика : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Львів, 2016. 317 с.
20. Скороходько Е. Ф. Термін у науковому тексті (до створення терміноцентричної теорії наукового дискурсу). Київ : Логос, 2006. 100 с.
21. Стоянова Т. В. Особливості перекладу юридичних документів ЮНЕСКО із захисту прав на освіту : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.16. Одеса, 2019. 199 с.
22. Чорновол Г. В. Новітня економічна термінологія та її стилістичне вживання в сучасній українській мові (на матеріалі періодичних видань) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Київ, 2004. 23 с.
23. Kast-Aigner J. Terms in context: a corpus based analysis of the terminology of the European Union's development cooperation policy with the African, Caribbean and Pacific group of States. *The International Journal of Speech, Language and Law*. Vol 17.2. 2010. P. 139–152.
24. Lejczyk W. Terminoznawstwo: przedmiot, metody, struktura. Biesiekirska. Bialystok, 1998. 184 s.
25. Committees. European Parliament. URL: <https://www.europarl.europa.eu/committees/en/agri/documents/latest-documents>

Nasakina S. V., Maiev A. P. Terms-phrases in the professional texts of the European parliament at the classes of foreign language in the agrarian higher education institutions

In terms of regional specificity and European integration processes, the importance of training specialists for the agricultural sector in the Southern region is due to the fact that there is a need for specialists who can cooperate in multinational teams, participate in various events at the world and European levels. Today, the agrarian segment of the Ukrainian economy is developing very rapidly, and the labor market needs more and more personnel with a high level of knowledge of the English language. In view of this, the training of graduates of agricultural higher educational institutions who are fluent in foreign languages, and know modern terminology as well. The article analyzes the peculiarities of the use of terms in the English language. In particular, attention is focused on studying the functioning of the terms in the materials of the Committee on Agriculture and Rural Development of the European Parliament. The authors explore the most productive ways to master professional vocabulary, consider the specifics of using authentic texts from the materials of the Committee on Agriculture and Rural Development of the European Parliament. It is emphasized that work with specialized literature should be carried out in English language classes in non-language higher educational institutions. As a result, the systematic nature of the functioning of the terms in the documents of the European Parliament was confirmed, the terminological vocabulary was determined as a component of the specialized texts of the European Parliament. Among the lexical features, the use of terminology is distinguished by word-formation types (conversion, semantic expansion, borrowing, affixation, word formation, reduction and abbreviation), as well as by structure (single-component: simple, derivative, complex and complex-derivative, word-combination terms: two-component and multi-components).

Key words: *term, terminology, English language, professional language of the EU, European integration, European Parliament.*